

Nasıl bir muhalefet?

Tamam, son aylarda bir kıpırdanma var. Ankara-İstanbul Yürüyüşü, Maltepe Mitingi ve Adalet Kurultayı bir silkinme gibi görülebilir. Normal zamanlardan geçiyor olsaydık, AKP rejimi henüz bu denli konsolide olmamış olsaydı, kendi bekası için otokratik bir dönüşüme hava kadar ihtiyaç duyuyor olmasaydı bu gibi eylemlerden önemli sonuçlar dahi alınabilirdi.

"Taş yerinde ağırdır" özdeyişi dilimize boşuna yerleşmemiştir. Muhalefet de yerinde ve zamanında yapıldığında daha ağırlıklı ve sonuç alıcıdır. Gerçi Türkiye'de AKP rejimine muhalefeti yükseltmenin zemini ilk zamanlarda kolay bulunamıyordu. En erken kitlesel tepkiler 2007 Cumhuriyet Mitingleri ile ortaya çıkmıştı. CHP kitlesinin büyük desteğini aldı; merkez yönetimi ise daha ihtiyatlıydı. Bu direniş bastırıldı ve karşı hamleler Fethullah destekli yargı kumpaslarıyla oluşturuldu. İçerde ve dışarda egemen ekonomik-siyasi güçlerin (ve bunların her zaman yedekledikleri liberallerin) AKP'ye desteği eksiksiz sürüyordu.

12 Eylül 2010'daki Anayasa referandumunu, 2011 genel seçimleri ve aynı yıl içinde Suriye politikasında 180 derecelik eksen değişimi, iktidarın toplumun karşısına yeni bir güç yığılması, kendi rejimini kurma doğrultusunda yeni otoriterlik arayışları ve yeni dış politika maceralarıyla çıkmaya hazırlandığının bütün işaretlerini taşıyordu. Ama bu işaretlere toplumun dikkatini yoğunlaştırarak cepheden bir muhalefet anlayışı ufukta görünmüyordu. AKP'yi sıradan bir düzen partisi olarak algılama ve seçimlere endeksli bir muhalefet anlayışını sürdürmekle yetiniliyordu.

2013 Haziran Direnişi yeni bir dönüm noktasıydı, toplumsal tepkilerin siyasi öndersiz bir patlama anıydı. 2013 Aralık ayrışması ise, tarikatların iktidar ittifakının açık savaşa dönüşmesiydi. İktidar ise, dış dünyaya ve içeriye karşı, 2015 Şubatında Dolmabahçe hüsraniyle bitecek Kürt kartını hâlâ fütursuzca oynayabiliyordu. Oysa ülkeyi bir tarikatler savaşına sürükleyen bir iktidar türüne karşı cepheden saldırının tam sırasıydı. Kullanılmadı. Üstelik, Suriye politikasının bütün vahim sonuçları da 2013'ten itibaren ortaya dökülmeye başlamışken.

Daha büyük fırsat 15 Temmuz 2016'da doğdu. İlk günden itibaren iktidara karşı "suçluyorum" moduna geçilmesi gerekiyordu. Eğer bu tarz benimsenseydi, "kontrollü darbe" tespiti daha o zaman yapılabilseydi, Yenikapı asla olmazdı. Yapılmayınca, iktidarın kendi sivil darbesine fırsat doğdu. OHAL, KHK'ler derken adil

olmayacağı açıkça belli olmuş olan Nisan 2017 referandumuna sürüklenildi. Hem dinci hem de kaçınılmaz olarak otokratik bir rejime yönelik için iktidar gaza basmıştı, muhalefet ise rejimin dönüşümünü frenlemeye çalışmaktan başka çare akıl edemiyordu.

İktidarın karşısına farklı bir toplum projesi ile çıkılamıyordu. İktidarın "aşırılıklarını" eleştirmek ve AKP öncesinin dengelerine dönebilmek adına talepler dile getirmek, demokratik gelenekleri sınırlı bir toplumda hangi etkileri yapabiliirdi? İktidar eleştirisini de özellikle tek adam rejiminini hedefe koyarak yapmanın da kısır sonuçları bulunuyordu: Erdoğan'sız bir AKP'nin veya ılımlılaştırılmış -yani düzene uyumlulaştırılmış- bir AKP'nin makbul olabileceği fantezisine kendini ve toplumu inandırmak! Başka açıdan bakılırsa, mefhumun muhalifi olarak, anamuhalefet partisinin "makul" iç ve dış siyaset çizgisinin, düzenle çatışmayan ekonomik programının güçlü bir iktidar alternatifi olabileceğinin -veya, Haziran 2015 seçimlerinden sonra sergilendiği gibi, AKP'yi düzenle uyumlaştırabilecek etkili bir koalisyon ortağı olabileceğinin- cümle aleme duyurulması...

Bu fantezilere CHP içinde bel bağlamış olanlar belki artık kalmamış olabilir. Muhalefeti sertleştirme gereğinin duyumsanmış olması bile bunun bir kanıtı sayılabilir. Peki ama AKP öncesine dönüşten ibaret (ki bu da özelleştirmelerden geri dönüşü içermez) bir program için sertleşseniz ne olur? Parlamenter sisteme dönüş için çalışacak bir cumhurbaşkanı adayı çıkarmak gibi özelemler toplumu peşine takıp sürükleyecek cinsten midir? Önümüzdeki -şabbeli olacağı besbelli- üçlü seçime odaklı bir siyaset vizyonu toplumu ne derece harekete geçirebilir?

Bugün bütün siyaset alanını tek başına kapatmaya yönelen bir iktidar partisinin karşısına bütüncül bir alternatif programla çıkmayı ve bunu cesaretle savunmayı göze almadan, muhalefet tarzındaki hiçbir biçimsel sertleşme sonuç verici olmayacaktır. Açalım.

İktidar partisinin üç niteliği bulunmaktadır. Birincisi, bu parti sonuna kadar bir sistem partisidir. Ekonomik anlamda, neoliberal çizgisi önceki liberal sağ partileri geride bırakacak denli gözü karadır. Kişi ve şirket kayırmalarda, rantçılıkta, yolsuzluk defterlerinin kabarmasında da belki öncüllerini aşmıştır ama, bir bütün olarak, iç ve dış sermaye çevrelerinin genel çıkarlarını kayırmada falsosu yoktur. Öte yandan, dış politikadaki son zaman yalpamalarına veya taktik saflaşmalarına rağmen, NATO'culuğu ve emperyalizmle stratejik ortaklığı sorgulanabilir türden değildir.

İktidar partisinin ikinci özelliği, bir siyasal İslam hareketi olup bunun doğrultusunda laikliği berhava eden bir İslamizasyon programının uygulayıcısı oluşudur. Bu program, Cumhuriyet rejiminin toptan dönüştürülmesini gerektirecek denli radikaldır ve kuşkusuz laiklik dışındaki alanlara da saldırmak zorundadır.

Bu partinin üçüncü özelliği, ikinci hedefine ulaşmak için mutlaka otokratik bir yapıyı benimsemek zorunda oluşudur. Olağan seçim/referandum düzenekleriyle, koalisyon formülleriyle bir rejim dönüşümünü gerçekleştirmek mümkün olamayacağından, bu iktidarın kuvvetler birliğini sağlaması; yargıyı, yasamayı ve orduyu tam denetimine alması, iktidara gitmemek üzere gelmesi, muhalefet alanlarını (eğer henüz yasaklayamamışsa) iyice daraltması şarttır. Dolayısıyla adaletsizlik böyle bir iktidarın olağan karakteridir.

Şimdi bu üç niteliğinden sadece üçüncüsüne karşı muhalefeti son birkaç ayda sertleştirmek üzerinden bir sonuç alınabileceği düşünülebilir mi? Neoliberal programa karşı kamucu ve toplumcu bir program oluşturmadan, İslamizasyon programına karşı laikliği sıkı bir biçimde savunan bir program önermeden, iktidarın yeni rejimine toplu bir karşı duruş çizgisi oluşturulabilir mi? Sözün özü, Cumhuriyet rejimine meydan okuyan radikal İslamcı bir totaliter parti, aynı radikallikte bir meydan okuma olmadan geriletilebilir mi?

Üstelik Türkiye'deki durum, Alman sağı karşısında mülteciler ve Türkiye dışında söyleyecek sözü olmayan Alman sosyal demokratlarının hüznünlü bir biçimde siyaset sahnesinden silinmesinden çok daha vahim sonuçlar doğurmaya gebe iken.

haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/nasil-bir-muhalefet-208471